

## بررسی اثر بخشی کتاب در بهبود درمان بیماران سرطانی گروه سنی ب (۹-۷ سال)

لیلا معصومی<sup>۱</sup>، حسین و کیلی مفرد<sup>۲</sup>، آرش قدیمی<sup>۳</sup>، زهرا رضوی<sup>۴</sup>، عباس فتاحی<sup>۵</sup>، حمید تن زده پناه<sup>۵</sup>

تاریخ دریافت: ۱۳۹۸/۵/۲۵ تاریخ پذیرش: ۱۳۹۸/۱۲/۱۴

### چکیده

**مقدمه:** هدف از انجام این مطالعه بررسی نقش کتاب درمانی در بهبود شرایط روحی کودکان سرطانی و افزایش امید به زندگی در روند درمان می‌باشد.

**روش مطالعه:** در این مطالعه ۴۰ کودک مبتلا به سرطان پس از اطلاع رسانی کامل مورد بررسی قرار گرفتند. این کودکان به سه گروه ۱۵، ۱۵ و ۱۰ نفری تقسیم شدند. به دو گروه یک کتاب با محتوای انگیزشی داده شد و به یک گروه بعنوان گروه کنترل کتابی اهدا نشد. پیش از مطالعه کتاب و پس از آن از کودکان خواسته شد تا پرسشنامه امیدواری میلر را پر کنند. در نهایت داده‌ها با آزمون‌های t-زوجی و One-Way Anova آنالیز گردید و P-Value 0.05 < به عنوان حد معنادار در نظر گرفته شد.

**یافته‌ها:** در این مطالعه 40 کودک مبتلا به سرطان (۲۱ پسر و ۱۹ دختر با رنج سنی ۹-۷ و میانگین سنی  $7/9 \pm 0/78$ ) شرکت داده شدند. در گروه اول میزان امید به زندگی پس از مطالعه کتاب "سالمونی که جسارت ورزید و بالاتر پرید" نسبت به قبل از مطالعه دارای افزایش چشمگیر بود ( $P < 0/001$ ). در گروه دوم پس از مطالعه کتاب "خودت را بپذیر" میزان امید به زندگی نسبت به قبل از مطالعه کتاب افزایش یافت ( $P < 0/01$ ). میزان امید به زندگی در کودکان گروه کنترل بعد از مطالعه نسبت به قبل از مطالعه اندکی افزایش یافت ( $P < 0/05$ ).

**نتیجه گیری:** ما در این مطالعه برای اولین بار نشان دادیم که استفاده از کتاب‌هایی در حوزه روان‌شناختی کودک و محتوای انگیزشی سبب افزایش امید به زندگی در کودکان می‌گردد.

**واژه‌های کلیدی:** کتاب درمانی، سرطان، کودکان گروه سنی ب

<sup>۱</sup> گروه کتابداری و اطلاع‌رسانی پزشکی، دانشکده پیراپزشکی، دانشگاه علوم پزشکی همدان، همدان، ایران

<sup>۲</sup> عضو هیئت علمی گروه کتابداری و اطلاع‌رسانی پزشکی دانشگاه علوم پزشکی همدان

<sup>۳</sup> گروه اطفال، بیمارستان بعثت، دانشکده پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی همدان، همدان، ایران

<sup>۴</sup> مرکز پژوهش دانشجویان، دانشگاه علوم پزشکی همدان، همدان، ایران

<sup>۵</sup> مرکز تحقیقات پزشکی مولکولی، دانشکده پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی همدان، همدان، ایران

## ۱. مقدمه

کتاب درمانی یک اصطلاح درمانی است که در ارتباط متقابل میان فرد با محتویات یک یا چند کتاب، شعر و دیگر موضوعات تالیف شده کاربرد دارد، آنچه مهم است تناسب بین اهداف درمانی و محتوای اطلاعات است. این روش درمانی در بسیاری از اختلالات روانی و حتی جسمی از افسردگی - شیدایی و اختلالات هراس تا پرخوری روانی و حتی برخی بیماری‌های صعب‌العلاج مانند سرطان مورد استفاده قرار گرفته است (۱، ۲).

امروزه سرطان به عنوان یکی از رقبای اصلی بیماری‌های قلبی و عروقی در مرگ و میر افراد تبدیل شده است. به اعتقاد محققان، علل اصلی بسیاری از مرگ و میرهای ناشی از این بیماری، مسایل مربوط به ناتوانی، اختلال کارکردی مرتبط با این بیماری و فرآیند درمان آن است. تشخیص این بیماری اغلب موجب بروز مشکلات هیجانی شدید در بیمار و خانواده‌ی وی می‌شود. این آشفتگی‌ها عمدتاً ناشی از علایم واقعی بیماری و نیز تصویر ذهنی بیمار و خانواده‌ی او از این بیماری می‌باشد. بیماران مبتلا به سرطان، اغلب واکنش‌های روان‌شناختی مختلفی که طیف وسیعی از مشکلات تضعیف روحیه و انفعال تا خشم و مشکلات مربوط به حافظه را در بر می‌گیرد، نشان می‌دهند (۳، ۴).

یکی از گروه‌های سنی مبتلا به سرطان، گروه سنی کودکان و نوجوانان است. پژوهش نشان می‌دهد که شیوع سرطان در کودکان ایرانی ۱/۴ درصد است. بدون شک کودکان عظیم‌ترین سرمایه‌های بشری هستند و اجرای سیاست‌گذارهای بهداشتی و درمانی دقیق مبتنی بر تأمین سلامت جسمی و روانی آنها الزامی است (۵). امید انسان قرن معاصر برای رهایی از این بیماری از یک سو، و ناچیز بودن امکانات برای خدمات درمانی از سوی دیگر، ضرورت تلاشی جدید را ایجاد می‌کند تا با روش‌های ساده‌تر و کم‌هزینه‌تر، خدمات در سطح ملی انجام پذیرد (۶، ۷).

پیش از این در مطالعات مختلف به بررسی نقش کتاب درمانی در شرایط مختلف پرداخته شده است. به عنوان مثال روانپور و همکاران (۱۳۹۰) به بررسی اثر کتاب درمانی در بیماران مبتلا به افسردگی پرداختند. نتایج این پژوهش حاکی از آن بود که استفاده از کتاب‌هایی در حوزه افزایش اعتماد به نفس و با محور کمک به خود منجر به بهبود شرایط شده و در روند کاهش افسردگی مؤثر می‌باشد (۸).

همچنین در مطالعه‌ی قلی‌زاده و همکاران (۱۳۹۱) بررسی اثر کتاب درمانی بر میزان توانایی‌های خود‌مدیریتی سالمندان صورت گرفت. نتایج آنها نشان داد که انجام مداخلات غیرتهاجمی نظیر کتاب درمانی و سایر درمان‌های شناختی رفتاری توسط پرستاران می‌تواند ضمن بهبود توانایی‌های خود‌مدیریتی سالمندان، زمینه را جهت ارتقاء کیفیت زندگی و حضور فعال‌تر آنان در جامعه فراهم سازد (۹).

در مطالعه‌ای که در سال ۲۰۰۹ توسط چانگک او همکاران با هدف بررسی "سودمندی کتاب درمانی در درمان جمع‌هراسی" انجام شد نشان داده شد که روند بهبود در افراد مورد مطالعه دارای اختلال مورد نظر به نسبت گروه کنترل بسیار معنادار می‌باشد (۱۰).

لذا در این پژوهش کتاب‌هایی امیدبخش و نشاط آور در اختیار کودکان سرطانی مراجعه کننده به بیمارستان بعثت شهر همدان قرار داده شد، تا امید به زندگی و روند درمان روحی- روانی بیماران توسط روانشناس مورد بررسی قرار گیرد. نتایج این مطالعه می‌تواند به معرفی یک روش کمک درمانی جهت بهبود بیماران سرطانی منجر شود.

## ۲. روش مطالعه

مطالعه حاضر به صورت توصیفی - مقطعی بر کودکان سرطانی مراجعه کننده به مرکز آموزشی-درمانی بیمارستان بعثت استان همدان در سال ۱۳۹۷ انجام شد. در این مطالعه ۴۰ کودک مبتلا به سرطان که از بیماری خود آگاه بوده و یک دوره شیمی درمانی را گذرانده‌اند شرکت کردند. کودکان به طور تصادفی به سه گروه ۱۵، ۱۵ و ۱۰ نفری تقسیم شدند، به دو گروه ۱۵ نفری یک کتاب انگیزشی توزیع گردید و به گروه ۱۰ نفری به عنوان کنترل کتابی اهدا نشد.

به منظور گردآوری داده‌ها از پرسشنامه امیدواری میلر استفاده شد. جهت روایی صوری و محتوایی ابزارها از روش اعتبار محتوایی که پرسشنامه آن به تائید ۱۰ تن از اعضای هیئت علمی رسیده بود، انجام شد. میزان افسردگی و میزان استرس پایایی براساس آلفا کرونباخ به ترتیب ۰/۷۷ و ۰/۷۸ به دست آمده است که این مقادیر، روایی بالای پرسشنامه‌ها را نشان می‌دهد. همچنین میزان پایایی آن با آلفا کرونباخ ۰/۸ تعیین شد و حیطه مراقبت ۰/۸۴۹ برآورد گردید، لذا این موضوع نشان دهنده پایایی مطلوب داده‌ها می‌باشد.

معیار ورود به مطالعه کودکان سرطانی (۷-۱۲ سال) بود که از بیماری خود آگاهی داشته‌اند و در مرحله اولیه بیماری قرار داشتند. تعداد کودکان مراجعه کننده به بیمارستان در ابتدا ۶۰ نفر بودند، از این میان بیمارانی انتخاب شدند که تحت درمان و بستری قرار گرفتند. همچنین این کودکان علاقه و توانایی مطالعه کتاب را داشتند. معیار خروج از مطالعه شامل کودکان بزرگتر و یا کوچکتر از محدوده سنی تعریف شده، عدم توانایی در کتاب خوانی، عدم تمایل نسبت به خواندن کتاب می‌باشد. در نهایت ۴۰ نفر از بیماران با رضایت کامل در این مطالعه شرکت کردند.

ابزار و روش جمع آوری داده‌ها پرسشنامه می‌باشد، لذا در این مطالعه از پرسشنامه امیدواری میلر Miller Hope Scale (MHS) استفاده شد. اساس این پرسشنامه به این صورت است که ابتدا باید در هر ماده به سوالات پاسخ بسیار مخالف نمره ۱، مخالف نمره ۲، بی تفاوت نمره ۳، موافق نمره ۴ و بسیار موافق نمره ۵ داده شود. علاوه براین در پرسشنامه MHS تعداد ۱۴ ماده نیز به صورت وارونه نمره گذاری شد. با توجه به اینکه این پرسشنامه با نمره قیاس می‌گردد، لذا در پایان تمامی نمرات در مواد مختلف را جمع کرده و نمره کل به دست می‌آید. پرسشنامه اولیه در این مطالعه دارای ۴۸ سوال بود که در نسخه‌های بعدی به ۲۷ سوال تقلیل یافت. ملاک ارزیابی بدین صورت بود که هر چه فرد نمره بیشتری دریافت کند تاثیر کتاب درمانی در بهبود بیماری بیشتر بوده است.

به منظور مشخص شدن تأثیر کتاب درمانی در افراد مورد مطالعه، پرسش نامه‌ها را یک بار قبل از مداخله (کتاب درمانی) و یک بار بعد از مداخله (توزیع و خوانش کتاب) توزیع شد. بدین ترتیب بیماران به سه گروه ۱۵، ۱۵، ۱۰

و ۱۰ نفری تقسیم شدند و پس از پرکردن پرسشنامه به هر یک از اعضای گروه ۱۵ نفری، یک کتاب با مشاوره کتابدار توزیع شد. به گروه اول کتابی تحت عنوان "سالمونی که جسارت ورزید و بالاتر پرید" که اولین نوشته آن دو-هیون اشاعر اهل کره‌ی جنوبی است اهدا شد. این کتاب توسط موسسه انتشارات نگاه بوسیله مؤثران رنجبر ترجمه شده است و در سال ۱۳۹۶ منتشر شد. موضوع این کتاب افزایش اعتماد به نفس می باشد.

به گروه دوم کتاب "خودت را بپذیر" نوشته وین دایر<sup>۲</sup> و سیج دایر<sup>۳</sup> ترجمه حمیده شرزئی و تصویر گر کتاب استیسی هلر بودنیک ارائه شد. مشخصات نشر کتاب شامل تهران، خانه تحول، ۱۳۹۵ است، و موضوع کتاب مثبت‌نگری می باشد.

و به گروه سوم (متشکل از ۱۰ نفر) کتابی داده نشد. پس از خوانده شدن کتاب توسط کودکان مجدداً همان پرسشنامه توزیع گردید. مشخصات بیماران مشارکت‌کننده در این تحقیق با رضایت آنها و بدون ذکر نام اشخاص جمع‌آوری و گزارش خواهد شد (کد اخلاق IR.UMSHA.REC.1397.124). نحوه عرضه کتاب به کودکان به صورتی بود که پس از مراجعه به بیمارستان و تأیید بیماری، ابتدا با کودکان و والدین آنها جلسه مشاوره برگزار گردید و به آنها آگاهی کامل در ارتباط با نوع پروژه و شخص پژوهشگر داده شد. در نهایت در صورت تمایل آنها برای شرکت در پژوهش کتاب اهدا شد.

داده‌های حاصل از این مطالعه توسط نرم‌افزار SPSS نسخه ۱۶ آنالیز شد. برای مقایسه ویژگی‌های دو گروه از آزمون t-استیودنت دو گروه مستقل و جهت مقایسه بین گروه‌ها از آزمون آماری One-way Anova استفاده شد. به منظور بررسی نرمال بودن توزیع نسبی داده‌ها از آزمون کلموگروف-اسمیرنوف استفاده شد. مقادیر  $P < 0/05$  به عنوان حد معنادار در نظر گرفته شد.

### ۳. نتایج

#### ۳-۱. توزیع جنسیتی و میانگین سنی

توزیع جنسیتی گروه‌های مورد مطالعه شامل ۴۰ کودک مبتلا به سرطان، تعداد ۲۱ (۵۲/۵٪) پسر و ۱۹ (۴۷/۵٪) دختر بوده‌اند. در گروه اول تعداد ۸ پسر (۵۳/۳٪) و ۷ دختر (۴۶/۷٪)، در گروه دوم نیز تعداد ۸ پسر (۵۳/۳٪) و ۷ دختر (۴۶/۷٪) و در گروه سوم تعداد ۵ پسر (۵۰٪) و ۵ دختر (۵۰٪) وجود داشتند.

میانگین سنی تمامی کودکان  $0/78 \pm 7/9$  می‌باشد. رنج سنی گروه مورد مطالعه متناسب با گروه سنی ۷-۹ سال در نظر گرفته شده است. در گروه اول میانگین سنی برابر با  $0/8 \pm 8/07$  در گروه دوم میانگین سنی برابر با  $0/72 \pm 7/67$  و میانگین سنی در گروه سوم برابر با  $0/77 \pm 8$  می‌باشد.

#### ۳-۲. میزان امید به زندگی در کودکان قبل و بعد از مطالعه کتاب

در رابطه با بررسی اثر کتاب درمانی در روند افزایش امید به زندگی در کودکان حاضر در گروه اول که کتاب "سالمونی که جسارت ورزید و بالاتر پرید" با محتوای انگیزشی و روان‌شناختی مطالعه کردند، نتایج نشان داد

Ahn Do-Hyun<sup>۱</sup>  
Wayne Dyer's<sup>۲</sup>  
Saje Dyer<sup>۳</sup>

که میزان امید به زندگی پس از مطالعه کتاب ( $15/40 \pm 95/13$ ) در مقایسه با پیش از مطالعه کتاب ( $5/43 \pm 50/73$ ) بیشتر شد. با توجه به مقدار P-Value بدست آمده این اختلاف معنادار می باشد (نمودار ۱). نتایج بدست آمده در گروه دوم که در آن کتاب "خودت را بپذیر" با محتوای انگیزشی و افزایش اعتماد به نفس مورد مطالعه قرار گرفته بود، نشان داد میزان امید به زندگی پس از مطالعه ( $5/76 \pm 58/80$ ) در مقایسه با پیش از مداخله ( $5/08 \pm 51/53$ ) بیشتر بوده است. این موضوع نیز حاکی از معنادار بودن اثر مطالعه کتاب می باشد (نمودار ۲).

در گروه سوم که کتابی دریافت نکردند پس از گذشت زمان همانند گروه های دیگر مجدداً پرسشنامه در بین این بیماران توزیع و پس از تکمیل جمع آوری و آنالیز گردید. همانطور که در نمودار ۳ مشاهده می شود میزان امید به زندگی در گروه سوم بدون مطالعه کتاب پس از گذشت زمان ( $3/93 \pm 56/20$ ) در مقایسه با پیش از مداخله ( $3/87 \pm 52/30$ ) اندکی بیشتر بوده و با توجه به مقدار P-Value به دست آمده، این اختلاف دارای سطح معناداری کمتری است. به طور کلی نتایج حاصل از بررسی گروه ها در جدول ۱ آورده شده است. در نهایت به منظور مقایسه هر کدام از روش های مداخله مورد نظر بین گروه های مورد مطالعه از آزمون One-Way Anova استفاده شد و مقادیر P-Value کمتر از  $0/05$  به عنوان حد معنادار در نظر گرفته شد. همانطور که در نمودار ۴ نشان داده شده است در گروه اول پس از مطالعه کتاب "سالمونی که جسارت ورزید و بالاتر پرید" در مقایسه با گروه دوم و گروه کنترل دارای تأثیر بیشتری در افزایش امید به زندگی در کودکان می باشد. از طرفی با وجود اختلافی اندک میان تأثیر کتاب در گروه دوم پس از مطالعه کتاب "خودت را بپذیر" با گروه کنترل تفاوت معناداری از نظر آماری بین این دو گروه مشاهده نشد ( $P\text{-Value} > 0/05$ ).

#### ۴. بحث

کتاب درمانی به عنوان یک روش مکمل در درمان در کنار پزشکی و روان پزشکی بالینی برای کمک به افراد دارای مشکلات احساسی یا بیماری های روانی و حل مشکلات شخصی از راه مطالعه جهت دار به کار می رود. در این موارد رود نقش کتابدار بسیار مهم و کمک کننده می باشد. یک کتابدار متخصص معمولاً اطلاعات مهمی را در اختیار بیمار و خانواده وی قرار می دهد و فرد را در دستیابی به اطلاعات مورد نظر یاری می نماید (۱۱). در فرآیند کتاب درمانی انطباق کتاب با شخص یعنی انتخاب کتاب با توجه به خصوصیات روحی وی از اهمیت زیادی برخوردار است. این امر نقش و اهمیت کتابدار را به عنوان تسهیل کننده فرآیند کتاب درمانی دو چندان می کند. کتابدار می تواند با شناسایی و انتخاب کتاب مناسب و انطباق آن با فرد مورد نظر به طور مستقیم وی را یاری کند. همچنین کتابدار می تواند به طور غیر مستقیم با معرفی کتاب مناسب به روانپزشک یا پزشک در امر مشاوره و درمان سهیم باشد (۱۲). از جمله اختلالاتی که به شدت بر سلامت و در نتیجه کیفیت زندگی افراد تأثیر می گذارد بیماری های مزمن نظیر سرطان می باشد. بروز این بیماری در سنین پایین دارای مزایا و معایب متعددی می باشد (۴). از آنجاییکه ابتلا به این بیماری علاوه بر برهم زدن تعادل سیستم ایمنی بدن سبب ایجاد تغییراتی در ظاهر افراد مبتلا می گردد از این رو بروز این بیماری در سنین پایین سبب تضعیف روحیه کودکان و ناامیدی نسبت به زندگی می گردد. در اینگونه مواقع کودکان به مقایسه شرایط خود با کودکان

همسن خود پرداخته و بدین ترتیب بسیار آسیب‌پذیر می‌گردند. در کنار نقش بسیار مؤثر خانواده در روند تقویت روحیه کودکان، استفاده از روش‌های مکمل در کنار روش‌های اصلی درمانی نظیر کتاب درمانی می‌تواند حائز اهمیت باشد. از آنجاییکه ذهن کودکان در سنین پایین بسیار منعطف می‌باشد بدین ترتیب انتخاب کتاب مناسب با شرایط روحی و سنی کودک نقض به سزایی در بهبود نگرش کودک به زندگی دارد. از طرفی با تکیه بر قدرت تخیل قوی کودک می‌توان کتابی انتخاب نمود که کودک توانایی همزادپنداری با قهرمان کتاب را داشته باشد و در نهایت شرایط مختلف قهرمان کتاب را تصویر سازی نموده و دید بهتری با امید بیشتر نسبت به زندگی کسب کرده و توانایی مقابله با شرایط را کسب کند. از این رو با طراحی مطالعه‌ای به بررسی نقش کتاب‌های انگیزشی در افزایش امید به زندگی در کودکان گروه سنی ب مبتلا به سرطان پرداخته شد.

با توجه به نتایج حاصل از پژوهش حاضر مشخص شد که به کارگیری کتاب‌هایی با محتوای انگیزشی سبب افزایش امید به زندگی می‌شود. در این مطالعه با مشاوره و راهنمایی کتابدار دو کتاب متفاوت در حوزه روان‌شناختی کودک و محتوای انگیزشی و همچنین متناسب با گروه سنی ب میان کودکان مبتلا به سرطان توزیع گردید. آنالیز نتایج حاصل از اعداد پرسشنامه‌ها بیانگر افزایش امید به زندگی در کودکان مبتلا به سرطان بود. بدون در نظر گرفتن نوع کتاب، به طور کلی در این مطالعه نشان دادیم که مطالعه کتاب‌هایی با محتوای انگیزشی دارای تأثیر مثبت در روحیه کودکان می‌باشد. همچنین در این مطالعه نشان داده شد که هرچه محتوای انگیزشی کتاب با توجه به شرایط گروه مورد مطالعه بیشتر باشد در میزان افزایش امید به زندگی مؤثر بوده و دارای رابطه مستقیم می‌باشد.

به عنوان نتیجه‌گیری می‌توان گفت مطالعه حاضر در کنار سایر مطالعات انجام شده بیانگر نقش مؤثر کتاب در بهبود شرایط مختلف و همچنین گروه‌های سنی مختلف می‌باشد. بنابراین استفاده از این روش در کودکان با توجه به تأثیرپذیری بیشتر آن‌ها و همچنین قدرت تخیل بالا می‌تواند بسیار مؤثر باشد. با این وجود انتخاب کتاب مناسب از جمله مهم‌ترین موضوع در این روند می‌باشد.

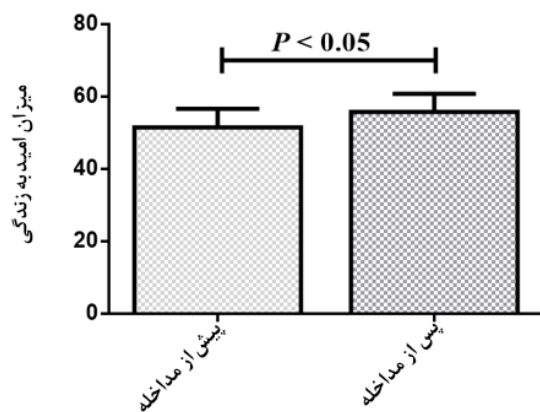
##### ۵. پیشنهادات

این مطالعه روی کودکان مبتلا به سرطان با رنج سنی ۹-۷ سال انجام شده است، از این رو پیشنهاد می‌شود مطالعه‌ای روی افراد نوجوان و جوان صورت گیرد. علاوه بر این بررسی جامعه آماری وسیع‌تر، انجام پروسه کتاب خوانی پیش از انجام شیمی‌درمانی و پس از آن و استفاده از کتاب‌های داستانی و مقایسه آن با کتاب‌های انگیزشی توصیه می‌گردد.

##### ۶. تشکر و قدردانی

این مطالعه در قالب طرح تحقیقاتی مصوب (۹۷۰۳۲۲۱۵۶۷) و با حمایت معاونت پژوهشی دانشگاه علوم پزشکی ابن سینا همدان انجام شد. لذا نویسندگان بر خود لازم می‌دانند مراتب تشکر صمیمانه خود را از آن معاونت اعلام نمایند.

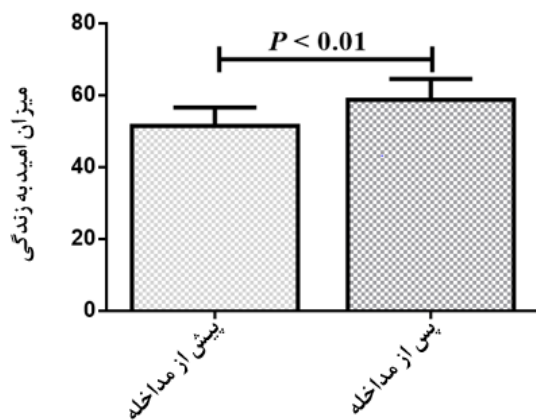
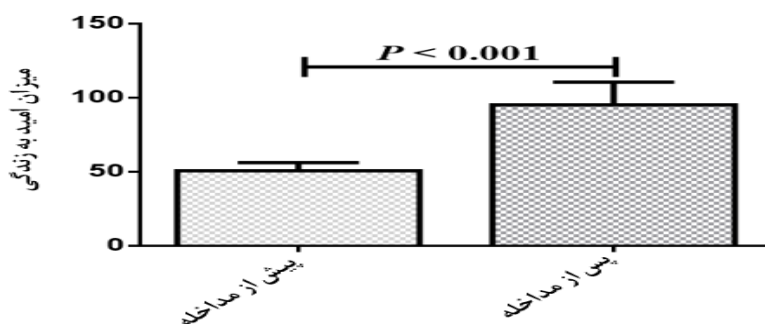
1. Robinson JC. Bibliotherapy with children. Techniques of grief therapy: Creative practices for counseling the bereaved. 2012:306-11.
2. Lenkowsky RS. Bibliotherapy: A review and analysis of the literature. The journal of special education. 1987;21(2):12.۳-۳۲
3. Thapa P, Rawal N, Bista Y. A study of depression and anxiety in cancer patients. Nepal Medical College journal: NMCJ. 2010;12(3):171-5.
4. Siegel RL, Miller KD, Jemal A. Cancer statistics, 2019. CA: a cancer journal for clinicians. 2019;69(1):7-3.۴
5. Mohagheghi S, MOUSAVI JS, Malekzadeh R, Parkin M. Cancer incidence in Tehran metropolis: the first report from the Tehran Population-based Cancer Registry, 1998–2001. 2009.
6. Keene N. Childhood leukemia: A guide for families, friends & caregivers :Childhood Cancer Guides; 2010.
7. Prokopiou C, editor. Childhood leukemia: A guide for families, friends, and caregivers. ONCOLOGY NURSING FORUM; 2004: ONCOLOGY NURSING SOCIETY 125 ENTERPRISE DR, PITTSBURGH, PA 15275 USA.
8. Ravanipour M, Salehi S, Taleghani F, Abedi HA, Schuurmans MJ, Jong Ad. Sense of power among older people in Iran. Educational Gerontology. 2008;34(10):923-38.
9. Gholi Zadeh S, Khankeh HR, Mohammadi F. The effect of book therapy on elderly self-management capabilities. Iranian Journal of Ageing. 2012;6(4):51-7.
10. Chung YS, Kwon J-H. The Efficacy of Bibliotherapy for Social Phobia. Brief Treatment & Crisis Intervention. 2008;8(4).
11. Salimi S, Zare-Farashbandi F, Papi A, Samouei R, Hassanzadeh A. The effect of group bibliotherapy on the self-esteem of female students living in dormitory. Journal of education and health promotion. 2014;3.
12. Cuijpers P. Bibliotherapy in unipolar depression: a meta-analysis. Journal of behavior therapy and experimental psychiatry. 1997;28(2):139-47.



امید به زندگی  
"کتاب"

نمودار ۱: مقایسه میزان  
قبل و بعد از مطالعه

سالمونی  
که  
جسارت  
ورزید و  
بالا تر  
پرید."



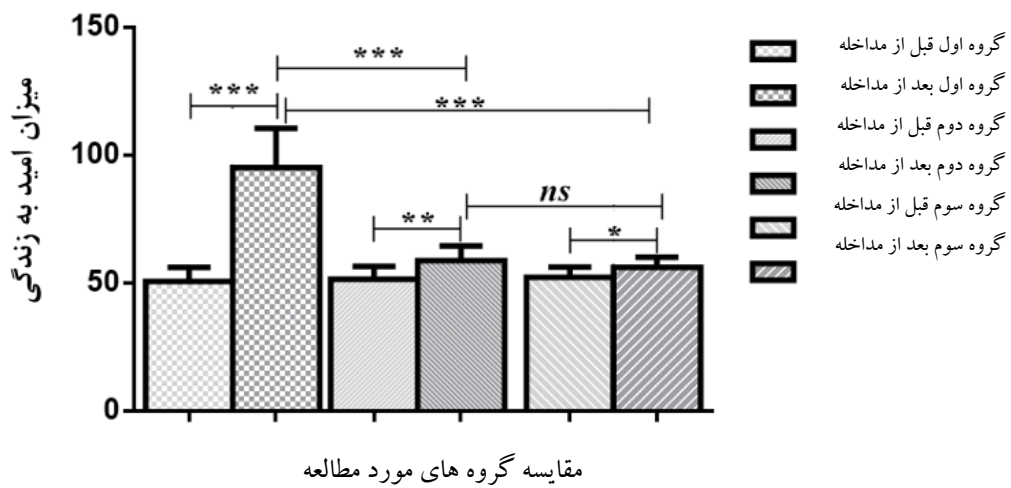
نمودار ۲: مقایسه  
قبل و بعد از  
را بپذیر."

میزان امید به زندگی  
مطالعه کتاب "خودت"



نمودار ۳: مقایسه میزان امید به زندگی در گروه کنترل

نمودار ۴: مقایسه میزان امید به زندگی در میان گروه‌های مورد مطالعه.



جدول ۳: نتایج بررسی اثر کتاب درمانی بر افزایش امید به زندگی در کودکان گروه سنی ب مبتلا به سرطان.

گروه‌های مورد مطالعه	تعداد	میانگین			انحراف معیار	
		پیش از مداخله	پس از مداخله	پیش از مداخله	پس از مداخله	سطح معناداری
گروه اول	۱۵	50/73	95/13	5/43	15/40	P < 0/001
گروه دوم	۱۵	51/53	58/80	5/08	5/76	P < 0/01
گروه سوم	۱۰	52/30	56/20	3/87	3/93	P < 0/05

دوست عزیز

این پرسشنامه به منظور «سنجش میزان تأثیر کتاب خوانی در کودکان بستری در بیمارستان» است امیدواریم با تکمیل این پرسشنامه ما را در انجام و ادامه تحقیق یاری کنید مطمئن باشید تمام پاسخ های شما جهت انجام تحلیل آماری است و در جایی منعکس نخواهد شد. از اینکه با ما همکاری می کنید کمال تشکر و سپاس را داریم. با آرزوی سلامتی و بهبودی کامل شما عزیزان  
الف:سن:

ب: سواد خواندن: دارد  ندارد

ج: اگر سواد دارید در چه مقطع تحصیلی هستید: پایه اول  پایه دوم  پایه سوم

د: نام کتاب خوانده شده:

ه: خودم کتاب خریدم  کتابدار کتاب به من داد

ز: آیا از کتاب خوانده شده راضی بودید؟ اگر نه بیشتر چه کتاب هایی را دوست دارید؟

هدف: سنجش میزان تأثیر کتاب خوانی در کودکان مبتلا به سرطان

شیوه تکمیل: لطفاً از بین نمراتی که به جملات زیر داده شده است نمره ای را که شما به خودتان در مورد هر

جمله می دهید را انتخاب کنید.

شماره	عبارت	بسیار مخالف	مخالف	بی تفاوت	موافق	بسیار موافق
۱	هر وقت کمک بخوام به من کمک می شود.					
۲	من نسبت به جنبه های مختلف زندگی ام نظر مثبت دارم.					
۳	من احساس می کنم آینده ی خوشی در انتظار من است.					

بررسی اثر بخشی کتاب در بهبود درمان بیماران سرطانی گروه سنی ب (۹-۷ سال)

				من در برخورد با مسائل و مشکلات زندگی انعطاف نشان می‌دهم.	۴
				خواندن کتاب در کارهایی که هنوز می‌خواهم در زندگی انجام دهم. کمک می‌کند.	۵
				می‌توانم برای زندگی ام هدف‌هایی تعیین کنم.	۶
				زندگی من با خواندن کتاب معنا دار شده است	۷
				احساس می‌کنم با کتاب خواندن مشکلات زندگی را بهتر پشت سر می‌گذارم	۸
				به نظر می‌آید زمان برای من محدود شده است.	۹
				اگر کاری برایم مهم باشد حتما وقت و انرژی کافی برای آن صرف خواهم کرد.	۱۰
				احساس می‌کنم دارم نسبت به امور زندگی ام بی تفاوت می‌شوم.	۱۱
				آینده ام را با نظر مثبتی نگاه می‌کنم.	۱۳
				علاقه ای به زندگی ندارم.	۱۴
				من توانایی حل مشکلات را دارم.	۱۵
				اعتقاد شخصی که به کتابدار دارم به من کمک می‌کند که امیدوار باشم.	۱۶
				من مقداری از وقتم را صرف کتاب خواندن می‌کنم.	۱۷
				احساس می‌کنم با کتاب خواندن به هدف‌هایی که برای خود تعیین کرده ام می‌رسم.	۱۸
				کسی را دارم که می‌توانم نگرانی‌ها و ناراحتی‌هایم را با او در میان بگذارم.	۱۹
				من کتاب خواندن را فعالیتی لذت بخشی می‌دانم	۲۰
				من از زندگی ام راضی هستم.	۲۱
				در زندگی روی خوشبختی نخواهم دید.	۲۲

					احساس می‌کنم مرا دوست دارند.	۲۳
					اطمینان دارم که کارها طبق برنامه پیش خواهند رفت.	۲۴
					به دلایلی نظر خوشی نسبت به سلامت خودم دارم.	۲۵
					از لحاظ جسمانی هر تغییری هم بکنم باز همان آدمی هستم که بودم.	۲۶
					علیرغم اینکه هیچ نشانه‌ای از بهبود نمی‌بینم کماکان امید دارم.	۲۷